

PM 2015:180 RI (Dnr 110-1167/2015)

En ny regional planering – Ökad samordning och bättre bostadsförsörjning (SOU 2015:59)

Remiss från Näringsdepartementet

Remisstid den 30 oktober 2015

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Förslagen i remissen ”En ny regional planering – Ökad samordning och bättre bostadsförsörjning” avstyrks med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Karin Wanngård anför följande.

Ärendet

År 2013 tillsatte regeringen Bostadsplaneringskommittén med uppdrag att utreda och lämna förslag till åtgärder som kan behövas för planeringen på regional och kommunal nivå i syfte att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling i alla delar av landet.

Näringsdepartementet har remitterat Bostadsplaneringskommitténs betänkande En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning (SOU 2015:59) för yttrande.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har underremitterat till dotterbolagen AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Stockholm Vatten AB, Stockholms Stads Parkering AB, Stockholms Hamn AB, AB Stokab och Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) samt AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad (Fortum Värme). Exploateringskontoret och trafikkontoret har inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret delar i stort Bostadsplaneringskommitténs problemformuleringar, men avstyrker kommitténs förslag till författningsändringar med hänvisning till att de snarare riskerar att försvåra planprocesserna än att underlätta desamma och föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen avstyrks.

Exploateringskontoret anser att utifrån kommunernas tydliga ansvar, och den samverkan som redan finns i regionen, så leder inte förslaget nödvändigtvis till förbättringar utifrån ett bostadsförsörjningsperspektiv. Kontorets samlade bedömning är att kommunernas ansvar är tydligt och klart och att samordning på regional nivå behövs oavsett vem som har det formella ansvaret för denna.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att förslagen inte kommer att innebära några omedelbara större förändringar inom miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvarsområde, men är av principiella skäl tveksam till förslaget, särskilt då det inom Stockholms län finns en obalans mellan kommunerna som gör att landstinget inte är lämpad för någon som helst överordnad roll.

Stadsbyggnadsnämnden anser att förslaget i praktiken inte innebär någon större förändring för staden, då frågor om bostadsförsörjning redan berörs i dagens regionplanering och anser att det finns ett fungerande samarbete mellan länsstyrelsen och landstinget kring dessa frågor.

Trafikkontoret delar i stort kommitténs bedömning att påverkan av föreslagen lag om regional fysisk planering på Stockholms län överlag är liten, och att konsekvenserna för stadens del därigenom bör vara begränsade.

Stockholms Stadshus AB ser positivt på att förslaget om en samordnande aktör som genom olika instanser ska verka för att det långsiktiga behovet av bostäder tillgodoses samt som ska föra en dialog om medfinansiering av bostadsbyggande och infrastrukturprojekt i ett sammanhang.

Mina synpunkter

Stockholmsregionen växer i snabb takt. Detta ställer stora krav på en regional samsyn kring utbyggnaden av infrastruktur, bostäder och samhällsservice. Den regionala utvecklingsplan för Stockholm (RUF) som löpande tas fram i regionen är ett sätt att stärka samsynen kring gemensamma utmaningar mellan kommuner och landsting. I grunden anser vi att den befintliga processen fungerar på ett tillfredställande sätt. Däremot har det under senare år blivit tydligt att vissa delar av vår region inte bidragit till regionens utveckling, inte minst till bostadsförsörjningen. Stockholms län är ett stort geografiskt område och i de mer perifera delarna är inte efterfrågan på bostäder så stor att dessa kommuner kan förväntas ta ett stort ansvar för bostadsbyggandet. Däremot finns det kranskommuner i närheten till regionens centrum där det finns goda kommunikationer i form av vägar och kollektivtrafik som underlättar att ta ett tillräckligt regionalt ansvar. Detta rör i synnerhet kommuner där invånarna har höga inkomster och bostadspriserna är höga. Det finns enligt vår uppfattning en tydlig fripassagerarproblematik i regionen där kommuner vars invånare drar störst nytta av Stockholms snabba tillväxt inte är intresserade att själva bidra till regionens utveckling, medan kommuner med större samhälleliga utmaningar bidrar.

Betänkandet från Bostadsplaneringskommittén adresserar behovet av en ökad samplanering mellan den regionala och kommunala nivån i landet. Enligt betänkandet ska en regional planering bli obligatorisk i hela landet och ansvarig regionplanerande aktör ska vara landstinget. Den regionala aktören får i uppgift att ta fram ett regionalt fysiskt program som ska vara vägledande för översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Det ansvar som i dag åligger länsstyrelsen

gällande bostadsförsörjning ska flyttas till den regionplanerande aktören. I det fall kommunernas planering avviker från regionplanen ska detta anges och motiveras.

Det är utifrån betänkandet svårt att analysera konsekvenserna av förslaget och exakt vilket roll den nya aktören ska få. Vi delar stadsledningskontorets uppfattning om att den beskrivna regionplanen inte behöver skilja sig särskilt ifrån det arbete med RUFS som redan sker i Stockholms län. Däremot kan tillämpningen av regionplanen skilja sig mot dagens process.

Stockholmsregionen har ett stort behov av investeringar i form av bostäder och infrastruktur. För att åstadkomma detta ser vi ett behov av minskad byråkrati och uppsnabbade processer. Att införa en ny aktör, i en politiskt styrd organisation, med ökade befogenheter att ifrågasätta kommunernas planer, anser vi riskera att bli ett ytterligare hinder för en utveckling av vår region. Detta gäller även fråntagandet av länsstyrelsens ansvar för vissa frågor inom bostadsförsörjningen. Vi menar att det finns fördelar med att länsstyrelsen som i dag ansvarar för att yttra sig över detaljplaner också har ett samordningsansvar för bostadsförsörjningen. Avseende länsstyrelsens roll anser vi dock att de bör lägga extra resurser för att prioritera bostadsbyggande och att de i ett tidigt skede behöver delta som konstruktiv part i kommunernas planprocesser.

Regeringens intention om en ökad regional samordning i Sverige är i grunden god. Vi ser dock inga behov av en ytterligare aktör med ökade befogenheter inom landstinget. Enligt vår uppfattning är Stockholms främsta utmaning snarare att få kommuner som inte i tillräcklig utsträckning bidrar till den regionala utvecklingen att ta ett större ansvar. I förslaget saknas enligt vår uppfattning den typen av styrning eller incitament, förslaget riskerar snarare att innebära ytterligare en överprövningsinstans för kommuner som faktiskt bygger. Regeringen behöver se över hur man från statligt håll genom incitament eller på andra sätt får kommuner att uppfylla sin del av den regionala utvecklingsplanen. En möjlig väg för detta skulle kunna vara att tydligare koppla statliga investeringar i vägar och infrastruktur till bostadsbebyggelse.

Med anledning av det ovan framförda vill vi avstyrka förslaget och i övrigt hänvisa till stadsledningskontorets synpunkter.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Förslagen i remissen ”En ny regional planering – Ökad samordning och bättre bostadsförsörjning” avstyrks med hänvisning till vad som sägs i promemorian.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 14 oktober 2015

KARIN WANNGÅRD

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning (SOU 2015:59), en sammanfattning

Borgarrádsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

I Bostadsplaneringskommitténs betänkande En ny regional planering – ökad samordning och bättre bostadsförsörjning (SOU 2015:59) ges en redogörelse för hur dagens samhällsplanering ser ut, kommitténs studier och utvärderingar samt samhällsförändringar och problembilder. Betänkandet utmynnar i förslag kring fysisk planering och bostadsförsörjningsfrågor på regional nivå inklusive statens och kommunernas roller, vilka konkretiseras i ett antal författningsförslag.

Några av Bostadsplaneringskommitténs huvudsakliga slutsatser är att samverkan mellan regional och lokal nivå kring bostadsförsörjningsfrågor är generellt sett låg och att dessa frågor i liten utsträckning är samordnad med övrig planering.

Kommittén har utvärderat regionplaneringen i Stockholm och Göteborg med slutsatsen att regionplaneorganens samordnande funktion generellt sett uppfattas som något positivt och att planerna fyller en funktion som gemensamma plattformar, viljeinriktningar och utgångspunkter. Svagheten i båda fallen är enligt kommittén genomförandet av regionplanerna.

Enligt Bostadsplaneringskommitténs förslag ska bestämmelser om en regional fysisk planering regleras i en ny lag om regional fysisk planering. 7 kap. PBL om regionplanering och lagen (1987:147) om regionplanering för kommunerna i Stockholms län ska enligt förslaget upphöra att gälla.

Regional fysisk planering ska enligt förslaget vara obligatorisk i hela landet och ha länen som indelningsgrund. Den aktör som har det regionala utvecklingsansvaret i varje län ska också ha i uppgift att bedriva regional fysisk planering. I län där det regionala utvecklingsansvaret i nuläget ligger hos länsstyrelsen ska ansvaret överföras till landstinget.

Den ansvariga aktören för regional fysisk planering ska enligt förslaget ha i uppgift att:

1. Utredda regionala och mellankommunala frågor av betydelse för länets fysiska miljö.
2. Upprätta, anta och aktualitetspröva ett program för regional fysisk planering för länet som ska avse regionala och mellankommunala frågor av betydelse för länets fysiska miljö.
3. Föra dialog med berörda parter som förhandlar om medfinansiering i bostadsbyggande och infrastrukturprojekt.
4. Lämna underlag om sådana frågor som är av betydelse för länets fysiska miljö till länsstyrelsen m.fl.
5. Yttra sig över förslag till översiktsplaner inom länet.
6. Verka för insatser som kan bidra till att det långsiktiga behovet av bostäder kan tillgodoses.
7. Verka för insatser som kan bidra till att minska länets klimatpåverkan.

Programmet för regional fysisk planering ska enligt förslaget vara vägledande för översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Om en översiktsplan avviker från det regionala fysiska programmet för länet ska det anges på vilket sätt den gör det och varför. Programmet ska enligt förslaget aktualitetsprövas varje mandatperiod.

Den aktör (landsting eller samverkansorgan) som ansvarar för regional fysisk planering ska ta över länsstyrelsens uppgift att lämna kommunerna i länet råd,

information och underlag för deras planering, uppmärksamma kommunerna på behov och verka för samordning av bostadsförsörjningen. Denne ska också upprätta en årlig analysrapport om bostadsmarknaden.

Enligt förslaget ska även länsstyrelsens ansvar upphävas när det gäller att verka för mellankommunal samordning av frågor om användning av mark- och vattenområden vid samråd och granskning av förslag till översiktsplaner och detaljplaner. Liksom möjligheten att överpröva kommuners beslut avseende detaljplaner eller områdesbestämmelser om de kan antas innebära att frågor rörande användningen av mark och vattenområden som angår två eller fler kommuner inte samordnas på ett lämpligt sätt.

Kommunerna ska enligt förslaget lämna sina riktlinjer för bostadsförsörjning till den ansvariga aktören. Riktlinjerna ska innehålla uppgifter om hur kommunen tagit hänsyn till och samordnat dessa med relevanta regionala fysiska program, länsplaner för transportinfrastruktur, strategier för länets utveckling, trafikförsörjningsprogram och kommunala översiktsplaner.

Enligt förslaget ska alla planer, strategier, program och riktlinjer som upprättas inom regional fysisk planering, för regionalt tillväxtarbete, transportinfrastruktur och kollektivtrafik samt kommunal översiktsplanering och planering för bostadsförsörjning beskriva hur hänsyn tagits och samordning skett med annan planering.

Regeringen bör enligt förslaget minst en gång under varje mandatperiod besluta om en nationell strategi för fysisk planering och bostadsförsörjning, som behandlar frågor som har ett tydligt nationellt strategiskt värde och som syftar till hållbar utveckling för hela landet.

Bostadskommittén bedömer att förslaget skulle leda till en regional fysisk planering och planering för transportinfrastruktur, kollektivtrafik, regional och lokal tillväxt- och utveckling som är mer strategisk och strukturbildande, och att de geografiska förutsättningarna för exploatering och byggande blir mer långsiktiga och förutsägbara för marknadens aktörer.

Kommitténs förslag är att förslagen genomförs den 1 januari 2019.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, trafikenämnden och Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har underremitterat till dotterbolagen AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder, AB Stockholms hem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Stockholm Vatten AB, Stockholms Stads Parkering AB, Stockholms Hamn AB, AB Stokab och Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) samt AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad (Fortum Värme). Exploateringskontoret och trafikkontoret har inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 6 oktober 2015 har i huvudsak följande lydelse.

I samband med kommunfullmäktiges budget 2015 beslutades att Stockholms stad ska

bygga 40 000 klimatsmarta bostäder fram till år 2020. Det långsiktiga målet är att 140 000 bostäder ska byggas mellan år 2010 och 2030. Bostäder för unga, studenter och andra grupper som står långt ifrån bostadsmarknaden ska prioriteras.

Stadsledningskontoret konstaterar att för att staden ska klara att nå dessa mål krävs en effektiv inre organisation, planering och styrning, men också en god samverkan med övriga planerande aktörer i länet.

Som kommittéen själv konstaterar i promemorian är konsekvenserna av Bostadsplaneringskommitténs förslag svåra att analysera. Det som föreslås är ett ramverk, och konsekvenserna beror på hur ansvariga aktörer väljer att agera inom detta ramverk.

Stadsledningskontoret bedömer att i Stockholmsregionen där det redan finns en etablerad regionplanering behöver förslaget om ett regionalt fysiskt program inte betyda så stora skillnader från hur arbetet med regionplanering fungerar idag.

I Stockholms län har landstinget som regionplaneorgan en viktig roll i samordningen av den fysiska planeringen i länet. Stadsledningskontoret bedömer att det förslag som Bostadskommittén lämnat om ett program för regional fysisk planering för Stockholms läns del rent innehållsligt inte innebär någon större förändring mot hur regionplaneringen fungerar idag, där den regionala utvecklingsplanen RUFS tas fram av landstinget i samverkan med kommunerna.

Stadsledningskontoret instämmer i Bostadskommitténs slutsatser att den regionala utvecklingsplaneringen har ett stort värde som forum för regionala utvecklingsfrågor, och att processen genererar värdefullt kunskapsunderlag och utbyte mellan kommunerna. Stadsledningskontorets anser att en huvudförklaring till att RUFS låga genomförandegrad är att planen i för hög grad ger uttryck för kommunernas samlade viljeriktningar och för liten grad är förankrad i marknadsmässiga villkor, vilket även riskerar att leda till en snedvriden fördelning av resurser exempelvis avseende infrastruktur.

Den regionala utvecklingsplanen är redan enligt nuvarande lag vägledande för översiktsplaneringen. Stadsledningskontoret tror inte att lösningen till genomförandet ligger i att avvikelser mellan kommunernas planer och det regionala fysiska programmet enligt förslaget ska anges och motiveras. Stadsledningskontoret bedömer att det skulle vara direkt försvårande för översiktsplaneprocessen, och det förutsätter att programmet för regional fysisk planering är så pass översiktlig att avvikelser mellan översiktsplan och det regionala fysiska programmet är av principiell art.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att kommunernas planer så långt som möjligt är samordnade med varandra. Stadsledningskontoret anser dock inte att det regionala fysiska programmet bör ha en sådan överordnad ställning att en avvikelse från denna måste motiveras.

Stadsledningskontoret anser inte att förslaget tillräckligt väl beskriver vilket ansvar landstinget förväntas ta för att säkra genomförandet av det regionala fysiska programmet. Om detta skulle innebära att landstinget överklagar översikts- och detaljplaner med hänvisning till programmet skulle det väsentligen försvåra planprocessen.

Enligt förslaget ska länsstyrelsens ansvar för bostadsförsörjningsfrågor flyttas till den aktör som ansvarar för den regionala fysiska planeringen. I Stockholm skulle det innebära Stockholms läns landsting. Enligt stadsledningskontorets uppfattning fungerar det nuvarande samarbetet mellan staden, landstinget och länsstyrelsen kring bostadsförsörjningen väl. Stadsledningskontoret ser inga direkta vinster av en överflytt av länsstyrelsens ansvar kring dessa frågor. Stadsledningskontoret anser tvärt om att det skulle finnas klara fördelar med att istället låta länsstyrelsen, som bland annat yttrar sig över detaljplaner, ha ett samordningsansvar för bostadsförsörjningen, i synnerhet i tidiga skeden.

Stadsledningskontoret delar Bostadskommitténs slutsats att bostadsplaneringen måste samordnas bättre med infrastrukturplaneringen. Stadsledningskontoret ser principiellt positivt på förslaget att ge en regional aktör ett sådant utpekat ansvar. Det samma gäller samordning av klimatarbetet i länet.

Stadsledningskontoret ser dock problem med att det samlade ansvaret, framför allt

gällande bostadsförsörjningen, enligt förslaget hamnar hos landstinget. Landstinget är liksom kommunen en utpräglad politiskt styrd organisation och frågorna riskerar därmed att bli föremål för politiska överväganden mellan kommun och landsting, vilket knappast skulle underlätta planprocesserna.

På sikt anser stadsledningskontoret att inrättandet av ett regionalt samverkansorgan i Stockholm, liknande Skåne- och Västra Götalandsregionerna, kan utredas.

Sammanfattningsvis delar stadsledningskontoret i stort Bostadsplaneringskommitténs problemformuleringar, kontoret avstyrker dock kommitténs förslag till författningsändringar med hänvisning till att de snarare riskerar att försvåra planprocesserna än att underlätta desamma.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att remissen från Boverket om promemorian ”En ny regional planering” avstyrks med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringskontoret

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Begreppet bostadsförsörjning

Syftet med förslaget är bland annat att främja ett ökat bostadsbyggande. I betänkandet talas mycket om behovet av bättre bostadsförsörjning. Bostadsförsörjning är, som också påpekas i betänkandet, inte bara nyproduktion utan även ett ansvar för särskilt utsatta grupper.

Kommittén anser att bostadsförsörjningen bör samordnas med den regionala fysiska planeringen, för vilken landstingen föreslås få huvudansvar.

Idag bedriver länsstyrelsen i Stockholm ett arbete för utsatta grupper. Arbetet har emellertid begränsad koppling till den fysiska planeringen. Det är dock viktigt att även framöver beakta andra insatser inom ramen för bostadsförsörjningen.

Förslagets konsekvenser för Stockholm

I Stockholms län bedöms förslaget framförallt påverka relationen och arbetsfördelningen mellan länsstyrelsen och landstingets förvaltning för tillväxt och regionplanering (TRF). Idag är det länsstyrelsen som på statens uppdrag svarar för bostadsförsörjningsfrågorna gentemot kommunerna.

Enligt förslaget skulle frågor gällande bostadsförsörjning ingå i den regionala fysiska planen som föreslås bli obligatorisk vilket innebär att ansvaret för dessa frågor förs över till landstinget.

Mot bakgrund av vad kontoret anfört ovan är det viktigt att samtliga aspekter av bostadsförsörjningsfrågorna tas om hand och får en samordnande aktör på regional nivå. Samtidigt finns det kommunala planmonopolet och varje kommun har ett ansvar att redovisa den långsiktiga bostadsförsörjningen inom ramen för översiktsplanen.

I praktiken bedöms förslaget inte innebära någon större förändring för staden. Frågor om bostadsförsörjning berörs redan i dagens regionplanering och kontoret anser att det finns ett fungerande samarbete mellan länsstyrelsen och landstinget kring dessa frågor. Bostadsförsörjning är inte bara var och hur kommunerna ska planlägga för nyproduktion, det finns också frågor om hantering av nyanlända, studenter och andra svaga grupper som kan behöva ett regionalt organ som bevakar frågorna.

Kontoret har idag ett nära samarbete med landstinget som arbetar med regionplanen, och kontorets bedömning är att dagens regionplanering väl fyller de önskvärda kriterierna på en fysisk regional plan, med uppgifter om såväl bostadsbyggande som trafik- och hållbarhetsfrågor. Vidare har kontoret även en samverkan med länsstyrelsen i bostadsförsörjningsfrågor och deltar i de öppna forum för bostadsfrågor som länsstyrelsen anordnar tillsammans med landstinget.

Kontoret anser att utifrån kommunernas tydliga ansvar, och den samverkan som redan finns i regionen, så leder inte förslaget nödvändigtvis till förbättringar utifrån ett

bostadsförsörjningsperspektiv. Kontorets samlade bedömning är att kommunernas ansvar är tydligt och klart och att samordning på regional nivå behövs oavsett vem som har det formella ansvaret för denna. Konsekvenserna av förslaget för stadens del bedöms vara begränsade.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2015 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av vice ordföranden Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Joar Forssell (FP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Katarina Luhr m.fl. (MP), Mervi Mäkinen Andersson m.fl. (S) och Rikard Warlenius (V), *bilaga 1*.

Ersättaryttrande gjordes av Ulrika Hoff (KD) som instämde i förslag till beslut från vice ordföranden Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Joar Forssell (FP).

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 augusti 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Miljöförvaltningen bedömer att förslagen inte kommer att innebära några omedelbara större förändringar inom miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvarsområde. Förvaltningen föreslår därför att remissen tillstyrks. Förvaltningen är emellertid av principiella skäl tveksam till förslaget.

Det finns en fördel med att länsstyrelsen har ett ansvar för bostadsförsörjningen eftersom man också har att pröva detalplaner m.m. Kunskap och ansvar för byggandet av nya bostäder torde underlätta de avvägningar som ofta krävs i plansammanhang utifrån såväl Plan- och bygglagen som miljöbalken.

Det andra skälet till förvaltningens tveksamhet är – även om det inte föreslås – att landstinget tilldelas en slags överordnad ställning till kommunerna. Även om det en enda är fråga om råd och vägledning har det inte visats huruvida förslaget kan påverka den kommunala självstyrelsen när det gäller bostadsförsörjning. Det kan nog i och för sig vara motiverat med påtryckningar på kommuner som inte tar sitt ansvar för bostadsbyggandet, men det måste ske på annat sätt. Särskilt inom Stockholms län finns en obalans mellan kommunerna som gör att landstinget inte är lämpad för någon som helst överordnad – låt vara symbolisk – roll.

Stockholms kommun utgör knappt 45 % av invånarna, och den kommun som är den näst största kommunen i länet är bara en dryg tiondel av Stockholms stads storlek och därtill helt annorlunda till sin karaktär. Det är otänkbart att Stockholms kommun skulle kunna diktera hur andra kommuner skall göra, men det är lika otänkbart att en samling andra kommuner skulle kunna diktera var och hur och när Stockholms stad skall bygga bostäder.

Det vore därför olyckligt om förslaget skulle innebära att landstinget fick eller självsvåldigt tog en överordnad roll över länets kommuner.

Ett samlat ansvar för bostadsförsörjning måste ske på annat sätt, lämpligen på obligationsrättslig grund. Genom överenskommelser mellan kommunerna och mellan kommuner och staten. Sverigeförhandlingen där bidrag till infrastrukturinvesteringar kräver att kommunen åtar sig att öka bostadsbyggandet är ett bra exempel.

Det är emellertid ytterst en politisk fråga hur staden vill att ansvaret för bostadsförsörjningen skall utformas. Förvaltningen överlämnar därför till nämnden och

kommunstyrelsen att närmare precisera stadens inställning härvidlag.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2015 att överlämna kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Mikael Lind m.fl. (M), Björn Ljung (FP) och Erik Slottner (KD), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 7 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Begreppet bostadsförsörjning

Syftet med förslaget är bland annat att främja ett ökat bostadsbyggande, men i betänkandet talas mycket om behovet av bättre bostadsförsörjning. Bostadsförsörjning är, som också påpekas i betänkandet, inte bara nyproduktion utan även ett ansvar för särskilt utsatta grupper. I förslaget betonas vikten av samordning av bostadsförsörjningen med den regionala fysiska planeringen och för den föreslås landstinget få huvudansvaret. Idag bedriver Stockholms länsstyrelse ett arbete för utsatta grupper och det arbetet har liten koppling till den fysiska planeringen. I uppdelningen av bostadsförsörjningens uppgifter är det viktigt att inte enbart se till den fysiska planeringen utan också till andra insatser som behöver göras inom ramen för bostadsförsörjningen.

Förslagets konsekvenser för Stockholm

I Stockholms län har utredningsförslagets konsekvenser främst för relationen och uppgiftfördelningen mellan länsstyrelsen och landtingets förvaltning för tillväxt och regionplanering (TRF). Idag är det länsstyrelsen som på statens uppdrag svarar för bostadsförsörjningsfrågorna gentemot kommunerna. I förslaget skulle bostadsförsörjningsfrågan ingå i den regionala fysiska planen som föreslås bli obligatorisk och då förs ansvaret över till landstinget. Mot bakgrund av vad kontoret anför ovan är det viktigt att samtliga aspekter av bostadsförsörjningsfrågorna tas om hand och får en samordnande aktör på den regionala nivå, samtidigt finns det kommunala planmonopolet och det är ett ansvar för varje enskild kommun att redovisa den långsiktiga bostadsförsörjningen inom ramen för översiktsplanen.

I praktiken innebär förslaget ingen större förändring för staden. Frågor om bostadsförsörjning berörs redan i dagens regionplanering och kontoret anser att det finns ett fungerande samarbete mellan länsstyrelsen och landstinget kring dessa frågor. Bostadsförsörjning är inte bara var och hur kommunerna ska planlägga för nyproduktion, det finns också frågor om hantering av nyanlända, studenter och andra svaga grupper som kan behöva ett regionalt organ som bevakar frågorna.

Kontoret har idag ett nära samarbete med landstinget som arbetar med regionplanen, och kontorets bedömning är att dagens regionplanering väl fyller de önskvärda kriterierna på en fysisk regional plan, med uppgifter om såväl bostadsbyggande som trafik och hållbarhetsfrågor. Vidare har kontoret även en samverkan med länsstyrelsen i bostadsförsörjningsfrågor, och deltar i de öppna forum för bostadsfrågor som länsstyrelsen anordnar tillsammans med landstinget.

Kontoret anser att utifrån kommunernas tydliga ansvar, och den samverkan som redan finns i regionen, så leder inte förslaget nödvändigtvis till förbättringar utifrån ett bostadsförsörjningsperspektiv. Kontorets samlade bedömning är att kommunernas ansvar är tydligt och klart, och att samordning på regional nivå behövs, oavsett vem som har det formella ansvaret för denna. Konsekvenserna av förslaget för stadens del bedöms vara begränsade.

Kontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att överlämna kontorets utlåtande som svar på remissen.

Trafikkontoret

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret delar i stort kommitténs bedömning att påverkan av föreslagen lag om regional fysisk planering på Stockholms län överlag är liten, och att konsekvenserna för stadens del därigenom bör vara begränsade.

Regionplanering är obligatoriskt i Stockholms län sedan 1987, genom lagen (1987:147) om regionplanering för kommunerna i Stockholms län. Planeringen bedrivs av landstingets förvaltning för tillväxt och regionplanering (TRF), och omfattar 26 kommuner. Regionplan upprättas löpande och enligt den process som föreskrivs i PBL. Den senaste regionplanen utgör också länets regionala utvecklingsstrategi.

Kontoret ser positivt på kommitténs betoning på samordning mellan olika planeringsslag för att stödja och främja ett ökat bostadsbyggande, och ser möjligheter i ökat fokus på samordning mellan den föreslagna regionala fysiska planeringen och regional planering för transportinfrastruktur, tillväxt och kollektivtrafik samt kommunernas planering för bostadsförsörjning.

Kommittén framhåller att kollektivtrafik och transportinfrastruktur kan skapa incitament för ett ökat bostadsbyggande och genom detta påverkar program för trafikförsörjning och länstransportplaner förutsättningarna för att ny bebyggelse ska kunna genomföras. Om utbyggnaden av nödvändig infrastruktur försenas, dröjer också byggstarten. Med en mer strategisk regional fysisk planering som samverkar med andra planeringsslag ökar därmed enligt kommittén förutsägbarheten för de byggherrar och byggföretag som ska förverkliga den kommunala planeringen för bostadsförsörjning.

Trafikkontoret delar insikten om dessa samband och vill särskilt betona vikten av ett tydligt samband mellan bostadsutbyggnadsplaner och infrastrukturplaner främst avseende genomförande, samt ser i detta sammanhang möjligheter i betoningen på samordning med planeringen för kollektivtrafik i regionen.

Trafikkontoret vill även framhålla det ansvar Länsstyrelsen har idag vad gäller mellankommunal samordning, bland annat avseende etablering av anläggningar som kan generera trafik och därmed påverka infrastrukturen för flera kommuner. Det är oklart hur dessa frågor i praktiken kommer hanteras i den nya regionala planeringen.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterat den 28 september 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Underremiss

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Problemen med bostadsbrist i Stockholm, och i andra delar av Sverige, är väl kända sedan länge. Alla förslag som syftar till att åstadkomma förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande är därför välkomna. I Stockholmsregionen torde emellertid bristen på byggbar mark och trögheten i detaljplaneprocessen vara större hinder för ett ökat bostadsbyggande än eventuella brister i den regionala planeringen.

Som framgår av utredningens betänkande bedrivs sedan länge en regional planering i

Stockholms län, vilken är reglerad i en särskild lagstiftning. Utredningens förslag innebär att den särskilda lagen upphävs och ersätts av en generell lagstiftning omfattande hela landet. Andra förvaltningar och bolag inom staden torde vara mer skickade än Svenska Bostäder att bedöma förslaget konsekvenser för den regionala planeringen i länet och detaljplaneringen i Stockholms stad. Det är vidare svårt att bedöma om förslaget kan leda till ett ökat bostadsbyggande i landet, i Stockholmsregionen och i Stockholms stad.

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Familjebostäder är ett kommunalt bostadsbolag och verkar enbart inom Stockholms stads gränser. Bolaget är en aktör som i förlängningen påverkas av regional planering.

Betänkandet belyser en viktig problembild kring förändrade omvärldsfaktorer där hänsyn måste tas till allt större geografiska planeringsområden. Den ökande urbanisering och regionförstoring som sker utvidgar människors uppfattning om det geografiska området för sitt arbete, sina studier och sin fritid. Denna uppfattning är idag inte liktydig med kommunernas administrativa gränser.

Familjebostäder verkar för att erbjuda attraktiva hyresrätter där en del i attraktiviteten ligger i bostadens närmiljö med tillgång till kulturutbud, arbetstillfällen och möjligheter till en aktiv fritid. I ytterstadsområdena kan denna närmiljö delvis finnas i en angränsande kommun.

En bra strukturerad fysisk planering på en regional nivå ökar möjligheterna att placera bebyggelse och fysisk miljö i ett större geografiskt sammanhang. Sett ur ett samhällsutvecklingsperspektiv kan det skapa förutsättningar för kommuner att i samverkan med varandra frigöra mer byggbar mark för bostadsändamål.

Micasas remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Micasa ser att den föreslagna förändringen av regional bostadsförsörjningsplan är positiv och bör förstärka regionens utveckling i positiv riktning, men ifrågasätter att en ytterligare aktör skall arbeta med bostadsförsörjningen. Risker finns att det förlänger tiden från planering av nya bostäder till inflyttning. Uppgiften borde kunna finnas hos länsstyrelserna.

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stockholmshem är ett kommunalt bostadsbolag och verkar i Stockholms stad. Stockholmsregionen är till sin karaktär en storregion och kommungränserna har i allmänhetens ögon mindre betydelse nu än tidigare. Idag utgör Stockholmsregionen i hög grad en gemensam bostads- och arbetsmarknad. För att Stockholmsregionen ska utvecklas positivt även framöver är regional samordning angeläget.

Stockholmshem, med det geografiskt begränsade uppdraget att verka inom kommungränsen vill lämna följande synpunkter på kommitténs förslag;

För att en bostad ska uppfattas som komplett behövs infrastruktur i form av kollektivtrafik, vägar, samhällsservice och teknisk försörjning som VA, avfallshantering, el och fjärrvärme. Som byggherre upplever Stockholmshem ibland att en nyproducerad bostad inte blir komplett i alla dessa delar förrän långt efter att kunden har flyttat in i sin lägenhet. VA, el och fjärrvärme finns i stort sett alltid på plats i tid. Men bolaget upplever inte sällan att nya bostadsområden inte blir kompletta med exempelvis kollektivtrafik förrän långt efter att människor börjat leva sina liv i området. Effektivare regional planering i takt med den kommunala planeringen skulle korta dessa tider väsentligt.

Stockholmshem vill också framhålla vikten av skyndsamt planering av fysisk infrastruktur för att möjliggöra mer byggbar mark för bostäder. Bolaget vill åstadkomma bra, funktionella bostäder till en rimlig kostnad. Efterfrågan på bostäder i Stockholm är på rekordnivåer. För att i möjligaste mån möta den efterfrågan krävs god samverkan mellan många parter i hela länet. Ett mål med sådan regional planering bör vara att göra mer mark attraktiv genom mer fullständigt planeringsarbete. Tydligast ser Stockholmshem det när det gäller transportinfrastruktur och kollektivtrafik. Ny eller förstärkt infrastruktur som sammanbinder delar av regionen över kommungränserna kan skapa attraktiv byggbar mark i områden som idag förvisso är byggbara men ändå outnyttjade. En mer effektiv planering särskilt i kommunens randområden som bidrar till kortare färdigställandetider är därför

mycket välkommet.

SISAB:s remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Bolaget vill lyfta fram att FN:s barnkonvention, med utgångspunkt från barnens bästa och barnens behov, ska vara utgångspunkt i all samhällsplanering.

Stockholm har sedan tidigare regionplanering som är obligatorisk enligt lag. Utvärdering och förbättring av regionplaner i Stockholm ser SISAB som ett bra steg i utveckling av den fysiska planeringen.

SISAB ser därför positivt på förslaget gällande samarbetet kring samhällsbyggnadsfrågor på regionnivå för ökat bostadsbyggande och infrastrukturen som hör till ökad bostadsbyggande, som betänkandet En ny regional planering uttrycker.

Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Stokab anser att om en regional fysisk planering ska ske och den också ska kombineras med det regionala utvecklingsansvaret bör frågor kring fiberinfrastruktur beaktas i de sammanhangen. Förutsättningarna för en positiv ekonomisk utveckling är beroende av en god och väl utbyggd basinfrastruktur och till denna basinfrastruktur bör i framtiden tillgången på fiber också beaktas vid sidan av annan samhällsnödvändig infrastruktur.

Fortum Värmes remissvar har i huvudsak följande lydelse:

Det Fortum Värme önskar tillföra är att den fysiska planeringen även bör omfatta energiförsörjningen då denna står för en betydande del i att kunna skapa ett hållbart byggande, och på sikt boende. Tydliga riktlinjer för synen på olika energikällor och hur energiprestanda mäts är helt avgörande för att skapa långsiktiga spelregler för energibranschen och dess möjlighet att bidra till det hållbara samhället.

Koncernledningens synpunkter

Liksom stadens bolag, välkomnar koncernledningen den generella grundtanken i Bostadsplaneringskommitténs förslag avseende en ökad samordning mellan kommunal och regional planering.

Koncernledningen delar också kommitténs slutsats att bostadsförsörjning inte tillgodoses endast genom en solitär sektorsplanering, utan är beroende av samordning med planer avseende transportinfrastruktur, kollektivtrafik, annan försörjning såsom energi, vatten, avfall, fiberinfrastruktur m.m. I planeringssammanhang måste även förutsättningar för infrastruktur såsom energiförsörjning, VA-system, fiberutbyggnad m.m. inkluderas då det är avgörande för utveckling av hållbara och tillgängliga miljöer för boende och verksamheter. Detta kan förtydligas i kommitténs förslag.

Stockholms bostadsbolag ska bidra till stadens ambition att påbörja 40 000 bostäder till 2020. För att detta ska kunna genomföras, samt för att de bostadsområden som utvecklas ska bli hållbara och funktionella, är det av största vikt att planering av infrastruktur, transporter och kollektivtrafik sker parallellt och samordnat. Koncernledningen delar kommitténs analys att denna samordning bör förstärkas.

Koncernledningen ser därför positivt på att förslaget om en samordnande aktör som genom olika instanser ska verka för att det långsiktiga behovet av bostäder tillgodoses samt som ska föra en dialog om medfinansiering av bostadsbyggande och infrastrukturprojekt i ett sammanhang.

En sådan aktör bör löpande delta i planeringen. Ett större stadsbyggnadsprojekt medför i normalfallet frågor där lokala, regionala och nationella intressen behöver samordnas. Intressekonflikter kan uppstå och en sådan aktör bör kunna lyfta dem för hantering i tidiga skeden, i syfte hitta mest optimala lösningar samt undvika förskjutningar. Uppdraget för samordnaren blir därmed proaktivt istället för det mer gängse arbetssättet idag som mer avser en granskning av förslag. Snarare än att lyfta problemperspektiv kan en sådan part bidra till att utveckla lösningar som är förenliga med såväl lokala, regional som nationella intressen. Rollen kan då möjliggöra en effektivare planprocess.

Koncernledningen anser att därigenom kan de föreslagna samordningsprocesserna och samråden sker med ett klart syfte och en effektiv handläggning så att inte en ytterligare en instans i processen medför tidsförskjutningar i planeringen av större stadsutvecklingsprojekt.

Reservationer m.m.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Jonas Naddebo (C), Lars Jilmstad m.fl. (M) och Joar Forssell (FP) enligt följande.

- 1 Att delvis godkänna kontorets förslag till beslut.
- 2 Att därutöver anföras:

Alliansen, liksom miljöförvaltningen, konstaterar att förslagen i SOU 2015:59 inte kommer att innebära några direkta förändringar inom miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvarsområde. Dock vill vi understryka vikten av att frågorna kring regional planering fortsätter att belysas, både i Stockholms län och på nationell nivå. Syftet med aktuell utredning, tillsatt av alliansregeringen 2013, var att titta på en ökad samordning mellan olika planeringsnivåer för att klara bostadsförsörjningsbehov och en hållbar utveckling. Vi delar den problembild som utredningens tre huvudförslag vilar på och konstaterar samtidigt att utredningen har följt direktiven och haft respekt för det kommunala självstyret. I enlighet med utredningens förslag vidhåller vi att Stockholms stad även i fortsättningen ska ansvara för planläggning av mark- och vattenområden samt ansvara för bostadsförsörjningsbehovet.

Vi bör dock även ta hänsyn till en förändrad verklighet som skett under de senaste decennierna där Stockholm utgör en regional tillväxtmotor för hela landet. Förutsättningarna för fysisk planering har förändrats när bostadsmarknaden liksom arbetsmarknaden inte längre är begränsad till den egna kommunen utan sträcker sig över ett större område. De bostadsutmaningar som tornar upp sig i Stockholms län genom en förväntad befolkningsökning kommer inte att minska i framtiden. Bostadsansvaret måste delas av flera kommuner i länet och för detta kommer en kraftfullare samordning sannolikt att krävas. En fungerande regional planeringshorisont eller ökad samordning kan därtill skapa samhällsekonomiska värden och långsiktiga kostnadsbesparingar för kommuner. Stockholms stad bör i högre grad verka för att sådan samordning mellan länets kommuner kommer till stånd.

Utredningens förslag angående regional fysisk planering bedöms överlag ha små konsekvenser på Stockholms län. Den stora skillnaden gäller bostadsförsörjningsuppgiften, där ansvaret för vissa frågor skulle flyttas från länsstyrelsen till landstinget. Vi är liksom miljöförvaltningen skeptiska till denna överflytt.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden Katarina Luhr m.fl. (MP), Mervi Mäkinen Andersson m.fl. (S) och Rikard Warlenius (V) enligt följande.

Under våren 2015 presenterade länsstyrelsen i Stockholms län ett förslag på strategi hur regionen bör arbeta för att nå miljömålet ett rikt växt- och djurliv. Strategin består av sex åtgärdsområden; Grön infrastruktur och markens historia, Ekosystemtjänster, Odlingslandskap och jordbruk, Skogar och skogsbruk, Vatten, övergödning och skadliga ämnen samt Natur för folkhälsa och friluftsliv. Kommunstyrelsens samlade svar på remissen var positiv, dock med några anmärkningar (se KS 2015-04-15 § 6, pm 2015:55 för vidare information).

I den nu aktuella remissen lämnas förslag på

- Krav på ökad samordning mellan ett antal utpekade plane-ringsslag (regional planering för transportinfrastruktur, tillväxt och kollektivtrafik samt kommunernas planering för bostadsförsörjning)
- En regional fysisk planering

· En nationell strategi för fysisk planering och bostadsförsörjning

I detta sammanhang vill vi lyfta fram behovet och vikten av att olika typer av strategidokument, så långt det är möjligt, vävs samman. Mer specifikt bör regeringen överväga att omarbota förslaget så att det regionala fysiska programmet ska beakta och förhålla sig till länsstyrelsens uppgift att samordna det regionala arbetet med miljö kvalitetsmålen. För Stockholm bör t.ex. den ovan nämnda strategin som länsstyrelsen tagit fram arbetas in i det regionala fysiska programmet. Detta inte minst för att på ett tydligare sätt framhålla de avvägningar som behöver göras mellan olika och fullt legitima intressen. Det regionala programmets främsta uppgift bör enligt vår uppfattning alltså vara att hantera de avvägningar som behöver göras på ett så bra sätt som möjligt. Detta för att undanröja risken för äventyrad måluppfyllelse – både vad gäller målen för bostadsförsörjning men också dem för ett rikt djur- och växtliv.

Stadsbyggnadsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Mikael Lind m.fl. (M), Björn Ljung (FP) och Erik Slottner (KD) enligt följande.

Alliansen, liksom stadsbyggnadskontoret, bedömer att konsekvenserna av förslagen i SOU 2015:59 för stadens del är begränsade. Dock vill vi understryka vikten av att frågorna kring regional planering fortsätter att belysas, både i Stockholms län och på nationell nivå. Syftet med aktuell utredning, tillsatt av Alliansregeringen 2013, är att titta på en ökad samordning mellan olika planeringsnivåer för att klara bostadsförsörjningsbehov och en hållbar utveckling. Vi delar den problembild som utredningens tre huvudförslag vilar på och konstaterar samtidigt att utredningen har följt direktiven och haft respekt för det kommunala självstyret. I enlighet med utredningens förslag vidhåller vi att Stockholms stad även i fortsättningen ska ansvara för planläggning av mark- och vattenområden samt ansvara för bostadsförsörjningsbehovet.

Stockholm utgör en regional tillväxtmotor för hela landet. Förutsättningarna för fysisk planering har förändrats över tid när bostadsmarknaden liksom arbetsmarknaden inte längre är begränsad till den egna kommunen utan sträcker sig över ett större område. De bostadsutmaningar som tornar upp sig i Stockholms län genom en förväntad befolkningsökning kommer inte att minska i framtiden. Bostadsansvaret måste delas av flera kommuner i länet och för detta kommer en kraftfullare samordning sannolikt att krävas. En fungerande regional planeringshorisont eller ökad samordning kan därtill skapa samhällsekonomiska värden och långsiktiga kostnadsbesparingar för kommuner. Stockholms stad bör i högre grad verka för att sådan samordning mellan länets kommuner kommer till stånd.

Utredningens förslag angående regional fysisk planering bedöms överlag ha små konsekvenser på Stockholms län. Den stora skillnaden gäller bostadsförsörjningsuppgiften, där ansvaret för vissa frågor skulle flyttas från länsstyrelsen till landstinget. Vi är liksom stadsbyggnadskontoret skeptiska till en sådan överflytt.